

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Bergstraat 15

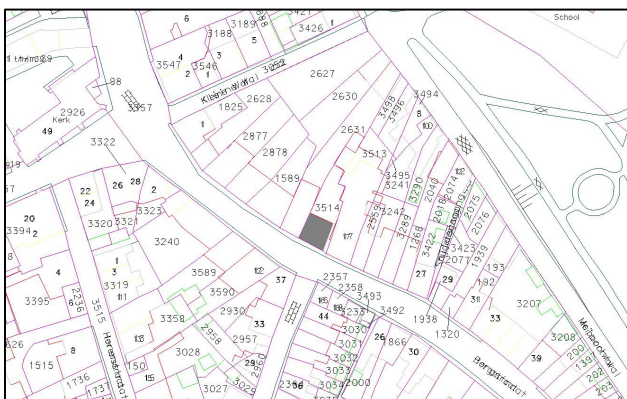
Monumentnummer : GM070

Straat : Bergstraat
Huisnummer : 15
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 DA

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 3514

Naam object : ---
Bouwjaar : 17^e-eeuw,
Architect : nb
Bouwstijl : ---
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 25-11-2013
Datum aanwijzing : 17-06-2014

Situering

Pand gelegen aan de noordzijde van de Bergstraat in de as van de Boekholtstraat met rechts een steeg en links een osendrup.

Hoofdropzet

Drie vensterassen breed pand met een kelder, een hoge begane grond, een etage onderdaks en een zolder onder een zadeldak haaks op de straat. Het pand staat met de voorgevel in de rooilijn, van de straat gescheiden door een ondiepe stoep. Links en rechts staat het pand vrij, links door een drupstrook, rechts door een steeg.

Historie

De Bergstraat is gelegen binnen de in 1343 gestichte zuidelijke stadsuitbreiding en ligt wat hoger dan de overige straten, hetgeen de naam verklaart. De straat sloot aan op de Meipoortstraat juist voor de in 1672 door Lodewijk XIV opgeblazen Meipoort. De (verdwenen) middeleeuwse vestingwerken parallel aan de straat ter hoogte van de Meipoortwal zijn na 1606 in opdracht van prins Maurits vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd. De Bergstraat kreeg in 1614 te maken met een stadsbrand waarna het overgrote deel van de panden aan de straat zijn vernieuwd. De straat wordt gekenmerkt door panden met gemengd gebruik en afwisselende opzet: enerzijds kleine, eenlaags huisjes met zadeldak, anderzijds grotere panden en stadsboerderijen.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het huis is vermoedelijk in de zeventiende eeuw tot stand gekomen en is in de negentiende eeuw, waarbij de gevel werd afgetopt en een hoofdgestel kreeg, alsmede een pleisterlaag en empire schuifvensters. In 1958 is het pand ingekort en voorzien van een nieuwe achtergevel. Recent is het interieur gemoderniseerd en zijn de luiken aan de gevel vervangen.

Exterieur

Drie vensterassen brede, wit gepleisterde gevel met centrale deur met bovenlicht, geflankeerd door empire schuifvensters met wisseldorpel. De gevel is oorspronkelijk een trapgevel met schouderstukken geweest die in het verleden aan de bovenzijde is afgetopt met een hoofdgestel. De eerste twee trappen met schouderstuk zijn links en rechts nog aanwezig. In de gevel zijn links op maaiveldniveau en ter hoogte van de goot twee smalle, met kepers afgesloten openingen aanwezig. Rechts is in de gevel een met korfboog afgesloten poort en houten deur aanwezig naar de steeg rechts van het huis. De vensters hebben een zesruits roedenverdeling voor de onderramen en tweeruits bovenramen. De vensters hebben gepleisterde lekdorpels. De recent vervangen voordeur is gevat in een grenen kozijn op hardstenen neuten en met een hardstenen drempel. In de plintzone bevinden zich onder beide vensters kelderkoekoeken. Boven de entree is een draairaam met vierruits roedenverdeling en getoogde bovenzijde opgenomen. Alle gevelopeningen worden aan de bovenzijde afgesloten met geprofileerde en van kuiven voorziene wenkbrauwlijsten. De gevel is ter hoogte van de verdiepingsvloer, muurplaten en flieringbalken voorzien van gesmede muurankers met een naar voren uitgesmeed oog. De gevel wordt afgesloten door een houten hoofdgestel, bestaande uit architraaf, een vlak fries en een kroonlijst. Omdat de gevel hoog is afgeknot, is boven het hoofdgestel slechts een klein dakschild aanwezig, dat net als de andere dakvlakken met rood gebakken, oud-Hollandse dakpannen is belegd.

De rechter zijgevel aan de steeg is met bakstenen gemetseld in staand verband. Vooraan, bij de straat, is een dichtgezette deuropening aanwezig, waarvan de dagkanten van hoekoplossingen met klezoren zijn voorzien en die aan de bovenzijde wordt ontlast met een anderhalf steens korfboog met een laag stenen als accent langs

de buitenwelflijn gemetseld. Halverwege is hoog in de gevel een vierruits draairaam in een zwaar gedimensioneerd grenen kozijn aanwezig. De gevel is ter hoogte van de verdiepingsvloer voorzien van gesmede staafankers.

De achtergevel is een sober vormgegeven, witgeverfde gevel van machinale baksteen die in het voorjaar van 1959 werd gemetseld. De lage kozijnen op de begane grond zijn voorzien van kunststof draai-kiepramen. In het midden een deur naar de tuin. Op de verdieping zijn twee vensters aanwezig. De gevel wordt afgesloten door gevelpannen. Onder het linker venster (gezien vanuit de tuin) geeft een gemetselde buitentrapp toegang tot de kelder. De bouwmuur aan de zijde van de drupstrook (gezien vanaf de straat links) is bij het inkorten van het pand in 1958-1959 blijven staan en vanuit de tuin in het zicht.

Interieur

Kelder: het pand is geheel onderkelderd. De kelder is toegankelijk via een gemetselde trap vanuit de tuin en bestaat uit twee tongewelfde ruimten naast elkaar met de kruin evenwijdig aan de nok. Twee gemetselde koekoeken aan de straatzijde zorgen voor daglichttoetreding. De vloer is van beton.

De begane grond bestaat uit een centrale gang met vertrekken aan weerszijden, toegankelijk middels paneeldeuren met recent vervangen architraaflijsten. De woonkamer links in de plattegrond is belegd met een houten parketvloer, gelegd in visgraatmotief. De moer- en kinderbinten balklaag van de verdiepingsvloer is in alle vertrekken in het zicht. In de keuken rechts aan de straat is de strijk balk nog voorzien van een sleutelstuk met een deel van de oorspronkelijke versiering: bij de overige balkkoppen zijn de sleutelstukken in het verleden verwijderd dan wel is de versiering afgekap. Een moderne deur in het verlengde van de gang geeft toegang tot de achtertuin.

Verdieping: een moderne houten bordestrap in historiserende vormen, centraal in de plattegrond, voert vanaf de gang naar een ruim, open bordes met zicht op de keuken rechts aan de straat. Hier is zicht op twee dekbalkgebinten van de kapconstructie. De achterste is uitgevoerd in eiken en voorzien van gehakte telmerken I, aan de linkerzijde met een smalle beitel, rechts met een brede beitel ingeslagen. Het gebint aan de straatzijde is uitgevoerd in grenen en niet voorzien van telmerken. De kapconstructie is op de overloop en de verdieping afgezien van de beide gebinten, niet in het zicht. De indeling en afwerking van de kamers op de verdieping is na 1958 tot stand gekomen en bestaat uit een centrale gang van voor- naar achterzijde van waar uit de verschillende vertrekken toegankelijk zijn met recent vervaardigde paneeldeuren. De gang wordt vanaf de straat verlicht door een vierruits draairaam, de vertrekken middels dakramen.

Zolder: een gelakte hardhouten trap, in vormentaal vergelijkbaar met de trap naar de verdieping, voert naar de zolder. De kapconstructie is in de ongedeelde ruimte vrij in het zicht en bestaat uit machinaal gezaagde naaldhouten daksporen, die worden opgevangen door gordingen en twee A-spanten, die staan op de twee oudere dekbalkgebinten een niveau lager.

Bouwdossiers

1912   nieuwbouw schuur
08-05-1958   plan voor een nieuw te bouwen achtergevel

Literatuur

- Haans, F.A.C., H.J. van Capelleveen, *Beschrijving Bergstraat 15 Doesburg*, 6-5-1990
(adviesnr. 83)

Waardering

Bergstraat 15 dateert in hoofdzaak uit de eerste helft van de zeventiende eeuw en is van belang voor Doesburg vanwege de fraaie architectonische verhoudingen met elementen uit de zeventiende en negentiende eeuw en de prominente ligging in de zichtas van de Boekholtstraat. Voorts is van belang het bewaard gebleven historische casco met voorgevel, bouwmuren, kelder en de verdiepingsvloerconstructie en de deels bewaard gebleven historische kapconstructie. Verstarend is de in 1959 gebouwde achtergevel in combinatie met het inkorten van het pand.

Bergstraat 15 is van architectuurhistorisch belang vanwege de gave architectonische verhoudingen, de in hoofdopzet bewaard gebleven zeventiende-eeuwse trapgevel en de wijzigingen uit de negentiende eeuw.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de ruimtelijke samenhang met de buurpanden in de directe omgeving met drupstroken en de grote bijdrage aan de stedenbouwkundige kwaliteit van de locatie door de prominente ligging in de zichtas van de Boekholtstraat.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als voorbeeld van een binnenstadshuis met historisch casco waarvan substantiële onderdelen bewaard zijn gebleven.